

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

De Democratia, sive statu populari pravo, ejusque speciebus. X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

dicta sunt de pretextibus tyrannorum, majorem in partem regimini huic applicari possunt.

*De Democratia, sive statu populari pravo,
ejusque speciebus.*

Cap. X.

Superest ut consideremus, quo velamine justitiæ soleat, aut possit palliari forma popularis, illiusque administratio. Hic repetendum quoque est, quod Democratia sive status popularis, (ego promiscue utar uno alteroque nomine, quemadmodum usus sum status paucorum, & Oligarchiæ, & pariter Aristocratia & status optimatum voce antea sine discrimine:) definitus sit ille, ubi multitudo imperat ad utilitatem pauperum. Occasione hujus definitionis mihi videtur, notandam esse Bodini inconstantiam in definienda ead. Democratia: enim verò primo illam definit hisce verbis: & quando potestas unius summum est imperium in tota republica, vocabimus Monarchiam, si penes omnes Democratiam, si penes paucos Aristocratiam. Itaque secundum hanc definitionem, Democratia Respublica est, in qua summum ipsius imperium apud omnes est: sed alibi eam definit, quod sit respublica in qua major pars imperat. Ceterum sine dubio res satis diversæ sunt, omnes imperare, & potiores partem imperare: nam exempli gratia populus Romanus in centurias centum nonaginta tres divisus, secundum Dion. Halicarnasæum, quæ secundum Livium numero minores esse videntur, cum omnes suffragia haberent 193, erat imperium penes omnes: at si ultimæ exclusæ fuissent, potiores imperassent, non omnes. Dico potiores, nam v. g. in centuriis nonaginta & centum plures reperiebantur homines, quam in tribus solis ultimis: quare admodum inconstans est in sua doctrina Bodinus. Jam Democratia divisa est ab Aristotele in species quinque; (l. 4. pol. c. 4.) sequenti modo, & rationibus quæ subjunguntur. Prima species est, quod pauperes & divites pares sint in republ. h. e. quod tantum valeat eorum cujuscunque pauperis, quantum votum cujuscunque locupletis: unde provenit, quod cum pauperes numero potiores sint, con-

filia

filia secundum illorum vota praevalerunt, ideoque Respublica erit popularis. Secunda species est, quando magistratus creantur ex censu, exiguo tamen, ita quidem ut qui censum habet, aptus sit ad adipiscendum illum magistratum, cui census deest, careat quoque illa potestate. Tertia species est, cum quilibet civis absque ullo censu particeps publicae administrationis est, dummodo macula non notatus fuerit. Aristoteles qualis sit illa macula & turpitudine, nusquam exponit. Ceterum si quoque turpitudinis macula notati participes sint, satisque sit tantum civem esse, dummodo secundum leges imperium administraretur, (quod in praecedenti specie fieri quoque opinione fingitur,) quarta est species. Sed si omnes cives sint capaces, etiam macula notati, & ex arbitrio ipsorum imperent, non secundum leges, formatur quinta species Reip. omnium maxime popularis, quam Philosophus Tyrannidi aequiparat, dicitque iisdem uti consuetudinibus. In ambabus enim peiores dominantur melioribus, & potestatem quam tenent adulescentes apud Tyrannum, in Democratia obtinent duces populi. In Tyrannide lex locum habet nullum, sed solum Tyranni edicta: ita quoque in dicta Democratia lex nihil potest, sed solum praesens deliberatio multitudinis. Pro confirmanda Aristot. doctrina adducamus Socratis exemplum, qui periculum subiit, ne à plebe Atheniensium capitis condemnaretur, quod noller ipsi assentiri in suffragio unitim ferendo de condemnatione decem praefectorum militum; quod lege, & natura iustum esset, suffragia de singulis partitim ferri.

Hic errorem noto, mea sententia, Petr. Victorii, estque, cum dicat Aristot. legem in quinta specie non habere locum, sed solum *ψήφισμα*, ut græca vox sonat, quam ego converti deliberationem, quæ tempore in tempus fit, hoc est, quæ suscipitur quotidie de propositis negotiis particularibus, & judiciis, ille vertit plebiscitum; Sed contra Aristot. mentem, qui eod. loco paulo inferius determinat, quod nullum *ψήφισμα* sit universale. Sed quis nescit plebiscita non fuisse æque ut leges universalis, neque iis intercedebat aliud discrimen, quam quod leges a magistratu patricio proponebantur, à populo confirmabantur: sed plebiscitum, licet quoque à plebe fuisset habitum, erat propositum à magistratu plebejo. Quare quoque principio non habuit auctoritatem ligandi alios quam plebejos: sed tractu temporis auctoritatem etiam in patricos extendit, ut inter alios

F f

Tit.

Tit. Livius affirmat. Ita quidem ut Plebiscitum æque sit universalis dispositio, atque lex est. Hæc sunt quinque Democratiarum species, in quas Aristoteles illam distinxit. Sed observavimus nos unam, sive ut rectius dicamus in historiis legimus, quæ videtur quod ab Aristotele non sit cognita, estque Resp. Florentina, secundum formam popularem, quam principio habuit: sed ad quam rediit, & in qua se obfirmaverit Anno M.CCC.XLIII. ut narrat Joannes Villanus, lib. 12. hist. cap. 18. & Leonardus Aretinus, lib. 7. histor. fuitque quod nobiles ab honoribus essent exclusi, & publicis officiis. Res re vera iniqua, ut verbis satis exaggerabant iidem nobiles apud Aretinum: & verba ipsa ita sonabant. *Quantum ad se attinet, libertatem patriæ defendisse, propriam vero libertatem suam nequaquam neglecturo esse, visuros, aliquando, quinam sint, qui se non tantum innocuos, verum etiam bene de Rep. merentes, a dignitate excludere pergant. An vero Simofonta Figinoque profectis hominibus, quondam populi Florentini hostibus honores in Rep. tradentur? nobis autem vetustis, ac veris Florentinis civibus, per quos illi dudum victi sunt, honores in Rep. non tradentur? Et advena ac subacti dominabuntur, nos cives, victoresque illorum, ipsis illis quos vicimus in propria patriâ serviemus? Et quis tantam iniquitatem & rerum repugnantiam non modo perferre sed & audire sustineat?* Sane admiratione dignum, non quod tam violenta Reip. forma defecerit, sed quod duraverit quoque per breve tempus, quæ tamen stetit per aliquot annos. Athenarum imperium maxime populare, à Platone in exemplum datum est libertatis popularis, nihilominus nobiles admittebat ad præcipua officia, Periclem, Niciam, Alcibiadem, similesque ad præturas & summos militiæ duces. Non erat Florentinæ Reip. Axioma populare ab Aristot. allatum tanquam Democratiis commune, quod cuncti cives deberent esse æquales in participatione Reip., ut libertas æqua est omnibus, quoniam excluderent præcipuos cives, & liberos, qui erant nobiles. Saniori utebantur consilio Romani, cum introducerent tribunos plebis adversus injurias potentum, qui Magistratus approbante ipso populo illas puniebat, quam cum Florentini vexilla darent societatibus vel cohortibus popularibus, ut armis se defenderent. Quo remedio accendebatur magis impetus

petus popularis, quem oportet potius in quavis Rep. reprimere. Et quoniam tribunatus aptissimum remedium fuit ad retinendam plebem Romanam, ne contra nobiles armis insurgerent, cum votisliceret uti, ea propter laudatus fuit à Cicerone in legibus suis, (lib. 3.) cujus verba sunt. *Nimia potestas est tribunorum plebis, quis negat? sed vis populi multo sevirior, multoq. vehementior: quæ ducem quod habet, interdum lenior est, quàm si nullum haberet. dux enim suo periculo progredi cogitat, populi impetus periculi rationem sui non habet.* Quæ sententia, quam sic vera, visum est in seditione populi Florentini erga nobiles anno 1343. ut ipsis adimerent participationem Reip. quam paulo ante concesserant. Quæ seditio violenta & armata, non sine sanguine, spoliatione, & incendiis variarum nobilium domuum descripta est fusius à Joanne Villano lib. 12. hist. cap. 20. Idem quoque accidit in seditione infimæ plebis dicta Ciompina in ead. civitate, veluti scribit Leonardus Aretinus, qui propter exemplum tale ferè iisd. verbis concludit, lib. 9. hist. *id perpetuum documentum esse potest praestantibus in civitate viris, ne motum & arma in arbitrio multitudinis devenire patiantur. Neque enim retineri possunt, cum semel inceperint frangere, & plus ita se posse intelligunt, quia plures sunt.*

Sed ad propositum revertentes, tot sunt species rerumque popularium, hoc est, pravarum Democratiarum ab Arist. dictarum. Quinque secundum ipsius enumerationem dicto cap. 4. lib. 4. politic. Sed si illis jungatur Florentina, quæ nobilitatem excludebat à participatione regiminis, sex erunt. Dixi quinque existere secundum ipsius enumerationem, quæ habetur cap. 4.; nam sexto postea capite ejusd. libri, ubi fundamentum ponit distinctionis, & cujuscunque speciei popularis, tantum quatuor statuit: & lib. 6. quoque politices cap. 4. pariter quatuor solum constituit, fingitque non plures lib. 4. fecisse: unde colligo errorem esse commissum cap. 4. lib. 4. politic. ubi quinque illas ponit. Estque error in specie prima enumerata, quæ species non est, sed ejus conditio communis est omnibus speciebus reip. popularis. Conditio erat, divites & pauperes esse pari autoritate in ferendis suffragiis: unde fiebat postea, quod cum numerus inopum major esset, ipsorum voluntas in deliberationibus prævaleret.

Sed æqua votandi autoritas communis est omnium rerump. popularium, & in universum fundamentum est Democratiæ, ut dicit Aristoteles pluribus locis, sed speciatim lib. 6. polit., ubi fundamentum ponens, sive scopum Democratiæ, quem libertatem esse dicit, ejusque partem imperare civibus & vicissim obedire: cum consistat iustum populare, quod paritatem secundum numerum habeant, non secundum dignitatem: unde sequitur, cum æquum sit cujusque votum, pauperes plus potesse in Democratiâ, quam divites, quod isti numero prævaleant. Hæc ibi dicit Aristot. tanquam fundamentum commune omnium specierum reip. popularis. Quare eadem paritatis conditio, ut ita dicam, ratione numeri non potest differentiam specificâ unius speciei popularis reip. constituere. Finio, quod mea sententia error librariorum culpa acciderit cap. 4. lib. 4. politic. Et quam ille primam speciem dicit, dicendam esse in genere Democratiâ esse talem, cujus postea sint quatuor species, quas enumerat, ita ut illam primam vocet, quam ibi textus secundam appellat: ut idem Philosophus illam primam vocat cap. 6. ejusd. libri 4. & lib. 6. c. 4. Progredior jam ad fundamentum divisionis ab Aristotele factæ duobus locis modo citatis, quod tale est. Plebis plures species sunt. Una est agricolarum, altera artificum, alia in foro sedent, propolæ scilicet, qui emunt per summam, ut per partes vendant. Alia quæ occupata est in maritimis, quarum pars quædam militaris est, quædam mercatorum, quædam nautarum, quædam piscatorum, Alia pars operariorum, quæ manu victum quarit, cum facultates ipsorum tam sint exiguæ, ut otiosi stare non possint. Alia species eorum est, qui cum sint liberi, non tamen progeniti sunt à parentibus ambobus civibus.

Jam cum tot sint genera plebis, & fortassis adhuc alia quædam: si plebs agricola possideat quidquam proprii ex quo vivat, aut operam det pastui pecudum, sit prima species sec. enumerationem cap. 6. & 4. lib. 6. polit. factâ, at secunda secundum 4. cap. 4. polit. videlicet illa, quæ secundum censum patrimonii sed exigui Magistratus eligunt, & in qua viget legum observantia. Nam cum isti de suo habeant, ex cultura, cui operam impendunt, & petunt censum suis facultatibus parem, neque curant conventus, qui boni publici gratia fiunt, nisi gravi de causa, tantoq; magis si ipsorum fundi longè distent ab urbe, ut laboriosum sit illuc contendere

tendere & temporis multi, itaque sinunt legem dominari: & cum ipsi non sint cupidi curarum publicarum, idoneos eligunt viros. Satis ipsis est ad ostendendam animis hominum insitam honoris cupiditatem, quod penes ipsos sit electio Magistratum, & delictorum punitio. Quod intelligendum est, si ad populum provocatio fiat, aut si rationem exigant à Magistratu: nam judicia ordinaria super delictis non possunt fieri in Comitibus popularibus adeò infrequentibus & ad habendum difficilibus. Secunda species (posthac numerum quaternarium persequar, secundum mentem Aristot. in locis binis posterioribus) est, quando prævalet turba forensis & urbana: sed hac lege, ut is, qui non ab utroque parente cive natus est, non possit participare rempublicam: quoniam eadem gens quoque opus habet, ut suis rebus det operam, ad lucrum faciendum: & pro hypothese habeatur, quod ex publico, propter functiones publicas, nullum capiat præmium: non libenter nec facile conveniunt, & sinunt propterea legem imperare, & Magistratui secundum eas judicium ferre. Tertia in re alia nulla discrepatio, nisi quod & illos admittat, qui non sunt nati ex ambobus parentibus civibus, & si alia generationis macula aspersi sunt, veluti spurii: quod fit, quando Duces populi, ut numerosum eum magis reddant & potentem, suadent, ut quilibet liberum habeat votum. Nihilominus in hac quoque specie non distribuitur ex publico plebi ulla pecunia in præmium, quod intersint publicis conciliis. Quarta species nascitur ex eadem plebe, quando ibi prævalet infima fæx maxime, ipsisq; datur ex publico argentum in præmium, quod intersint conciliis: hoc enim pacto, cum fundos habeat nullos, quorum cultura, curaque ipsos distineat, & cum ex rep. capiant, ex quo vivere possint, semper parata est ad concilia venire: ideoque ad se cognitionem, & deliberationem rerum omnium pertinentium etiam ad Magistratus rapit, evertitque omnes leges, regens omne ex suo arbitrio: ad quod illam impellit suis persuasionibus & adulationibus sui duces. Visis speciebus Democratiæ, fundamentisque divisionis, jam tempus esse ad simulationes progredi.

Corollarium.

Talem esse conditionem Democratiæ, qualem describit Aristoteles, primæ speciei, ubi plebs agricola prævalet, exemplum Helvetiorum demonstrat:

strat : qui vacantes cultura agrorum , singulis annis semel solum conveniunt, prima Dominica mensis Maji, populariter : hoc est capita domuum singularum generatim, tumque eligunt Ammanum, qui caput est, aliosque ministros officiales publicos, quindecim numero , qui ipsorum civitates regunt magna autoritate, & in illo officio manent toto triennio. Verum quidem est, quod singulis annis unus defungatur suo munere, quare quoque singulis annis concilium popolare habetur, quod ulterius publicis rebus non se immiscet. Quare infra concludam, remp. Helvetiorum Aristocraticam esse, ex Aristocratiis usu talibus, minimum ex Rerump. genere in specie ita dictarum, haudquaquam Democraticam esse.

De simulationibus & fucis Democraticæ.

Cap. XI.

Pretextum communem omnium rerumpubl. popularium jam dictum est esse libertatem omnibus æquam, & civitatis adscriptionem : quod cum æque liberi sint singuli, civesque, æque quoque participare debeant administrationem Reip. Quod fundamentum non esse firmum, & oriri ex particulari meriti æqualitate, & à Scholis secundum quid dicta, collata cum universali æqualitate præmiorum Arist. demonstrat.

Nihilominus si fundamentum juvabitur à longo usu, magnam recipit auctoritatem : enimvero, ut alibi dixi, animus noster commovetur ad credendum, facile illud esse verum, quod exemplum vetus, diuturnumque persuadet, & cui publica autoritas fidem indubitata conciliare continuat : ideoque crescit semper reverentia erga principatum sub quo vivitur, ut sane superius dictum est. Quare qui diu vixit in statu populari, populum reverenter magis habet, & quod inde sequitur sensa mentis consiliaque ipsius, quam principio cum populo subjiceretur. Alius prætextus est, Populum